

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 110. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608067067472/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

Og Steffan så Folkestuen for sig derhjemme på Morgongåfva, en af de Aftner «Herrens Folk» forsamledes dér, fra Forfølgelse af Lensmænd og Præster, for at læse af Elias Wolkers «Det andeliga presterskabet» og Nohrborgs «Den fallna människans salighetsordning», syngte: «Här en källa rinner -», «Öppet står Jesu förbarmande hjärta», «Lammets folk och Zions fränder», og lytte til Skrædderen fra Elgå, Fjellstedt-Johannes: Johannes Andersson fra Långserud, eller en anden af de Udvalgte og Kaldede, der vidnede om Herrens nære Komme og alle Tings Dom.

Steffan så det store, dybe Rum i Loftshjælkerne Dunkelhed, i Flimret af Tællepræsene og Lerkaminerne Fyrrebål - de løftede Hænder og Øjne, de skyggeagtige Skikkelser og sig selv og Fader i en Krog af de vægfaste Bænke. Og han hørte, dæmpet, ovenfra, Moders Sang og Farbroders Violin - Atterboms eller Bellmans Sange - og en Knutren fra Forsamlingen, om dem, der vel, som Domprovsten Johan Henrik Thomander og Provst Ödmann, i Rigens Stænder, stred som Guds Redskaber Striden for hans hellige Sag, for hans Folks Beskyttelse og Fred, men dog ingenlunde selv var døbt i Lammets dyre Blod ... Mens deroppe Tonerne sang: «Herold för den unga Flora -» eller «Upp Amaryllis! Vakna, min lilla!» ... og Fader smilte, sit spørgende og tilgivende Smil ...

Böös vidste om dette «Wartburg», som Farbroder Anselm halvt beundrende, halvt fortrydligt kaldte Morgongåfva. Men - var ikke Patron Choräus de Bésche en af Stiftets Magnater? bivåned han ikke Böös'es egne Højmesser i Filipstad Kirke ... og var ikke Hans Højerværdighed, Biskoppen i Karistad, hans kædelige Morbroder? og denne høje Person ufatteligt allieret med de Herrer Sahlsröm, Daniels-son og denne såkaldte «Lysets Bonde», Nils Månsson i Skumparp, Gennemførerne af «Folkeundervisnings Loven» af 42?

Böös sukkede og tænnede efter med endnu en Pris. Kun Zegoel kunde han ikke tilgive Fader. «Han er hans onde Samvittighed!» forklarede Farbroder, blandt hvis «Forfulgte» på Idet: Tætere, Spille-mænd, rejsende Officerer - «Knægte» som de kaldtes - Vagabonder og Eventyrere af alle Stænder og Nationer, også Zegoel indfandt sig. Men Fader rystede på Hovedet: «Vist ej, Anselm! sæt dig i Böös'es Sted og se i arme Zegoel selve Antikrist: Samfundets Omstyrter, Fri-kirkens Antinomi - Oprøret mod den Lov, der for Böös er den gån-ske Bibel!» «Nu ja,» Farbroder nikkede skodesløst, «spiller han salig

Gustaf IV Adolf, agerer han »Åbenbaringen« »Trofast och sannfärdig« mod Zegoels »Widunder«, lad da, som Napoleon knuste Gustaf Adolf, Zegoel og hans Folk pulverisere Böös! Priset vare Gerningen! »Og hvad så?« spurgte Fader og så hen for sig, som i bange Undren. Men Farbroder hørte ikke, han sad alt ved Klaveret og stemmede op med den nyeste Uppsala-Vis:

»Minns du, hur ödet oss förde tillhoppa
ådertontundra och trettioå?«

»Hr. Patron Choräus, en Fantast er De.« begyndte Böös, »Hjertet er godt, jeg véd det. Men De lytter til Sireners Sang og sanser ikke, hvorhen de synger Dem – før det er for silde. For silde – det frygtelige Ord, der en Gang, inden føje, som Domsbasunen skal tordne i denne Tids Øren! Se Dem om, se alle Vegne: Frafæld, Oprør, Selvklokskabs onde Ånd – Nytaanelser i den af Gud lovbundne Natur! fra Hr. v. Schéeles Hestebaner til vor Velsignelse med en halvgal Englænders Påfund: Lancaster-Skolen, »den gensidige Undervisning« . . . Jo, jo, jeg skal love! Den Blinde skal lede den Blinde! hver Svend spille Mester! Puh, ad Helvede til bærer det med Eder! Snustobaks-Lømmetæklædet smældede Steffan om Ørene. »Dér under Gråd og Tænders Gridsel skulde I en Gang, som Hr. Assessor Barchäus lovede, angre, hvad I gjorde af det Land og den Tro os anbettedes af gudsydige Fædre! Så Baner og så Skoler – og I skal hoste Falitter og Revolter! Og *hvorfor* – du min Gud, hvorfor? Er ikke vort Land skont og velbehageligt, som det er?«

»Hr. Böös,« Faders Stemme smilte, »bør det sig en Kandidat i Theologien at minde en Kontraksprovst om vor Primas', Olavus Petri's Ord: »Vi skola se till, vad rätt är, icke vadd vant är?«

»Ret, Ret!« knurrede Böös, »ét og evigt er det Rette!«

»Og dog – nylig angreb Hr. Provsten vor Lancaster-skole med Jesu Ord: »Skal en Blind lede en Blind?« og i »Bondestanden« forsvarede Hans Jansson samme Skole mod den af Præsterne priste Forældreundervisning, med Luthers: »Om man väntar, att den ena tocken skall undervisa den andra, vad blir det då utav?« Det Rette – ak, det synes mig så mangfoldigt som Menneskenes Sind og Tidernes Gang!«

»Hr. Choräus! Ve den, fra hvem Forargelsen kommer! De kunde